

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXII-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 11-12/ червень 2011 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Т. Шевченко

4 червня ц. р. в м. Тульча піднято погруддя Т. Шевченка

Тарас ШЕВЧЕНКО

«Вітер з гаєм розмовляє...»

Вітер з гаєм розмовляє,
Шепче з осокою,
Пливе човен по Дунаю
Один за водою.
Пливе човен води повен,
Ніхто не спиняє,
Кому спинить – рибалоньки
На світі немає.
Поплив човен в синє море,
А воно заграло, –
Погралися гори-хвилі –
І скіпок не стало.

Недовгий шлях – як човнові
До синього моря –
Сиротині на чужину,
А там – і до горя.
Пограються добрі люди,
Як холодні хвилі;
Потім собі подивляться,
Як сирота плаче;
Потім спитай, де сирота, –
Не чув і не бачив.

(1841, С. - Петербург)

У номері:

- Фестиваль «Співжиття» ▶ стор. 2
- Президент СКУ в Бухаресті ▶ стор. 3
- Монографія ▶ стор. 4
- «Вона, моя П'ятниця...» ▶ стор. 5
- «Мова та історія» ▶ стор. 6
- Симпозіум «Т. Шевченка» ▶ стор. 7
- Онук Івана Франка ▶ стор. 8
- Чи існує зло? ▶ стор. 9
- Наша Марицейка ▶ стор. 10
- Руслана в Бухаресті ▶ стор. 11
- Засідання Ради СУР ▶ стор. 12
- Василя Кліма вже немає... ▶ стор. 13
- Свято поезії в Сігеті ▶ стор. 14
- День захисту дітей ▶ стор. 15
- Itinerarium ▶ стор. 16

XVIII-ий: Фестиваль «Співжиття» етнічних меншин на Буковині

Буковина – чарівний край, частинка раю на землі, край, який породив знаменитих і талановитих людей, що збагатили українську культуру в Румунії. Через свій талант, а це – письменники, журналісти, професори, художники, державні службовці і культурні діячі.

Саме у цьому мальовничому і талановитому краї відбувся 18 і 19 червня 2011 р. XVIII-ий випуск Фестивалю меншин «Співжиття» (Conviețuire) під егідою Союзу українців Румунії і Міністерства Культури та Державної Спадщини Румунії.

Головними організаторами цього свята були пан Іван Боднар, голова СУР-у, Округ Буковинський, у співпраці з іншими членами Союзу з повіту Сучава, як пан Іван Кідещук, професор української мови, Михайло Анюк, журналіст і директор будинку культури у Сиреті, примар міста Сирет Адріан Попою і примар Негостини Васіле Урсакі.

Почалося святкування з парадом костюмів всіх етнічних меншин, присутніх на цьому святі, – це Демократичний форум німців, гурт «Нікі» греків, росіяни-липовани з Манолі, вокальний гурток «Свекрухи» з Сучави, гурт дітей з Качіки, «Молода надія» з Тімішу, гуцули з Бродини, вокальний гурт пожежників з Радівців, і особлива присутність двох великих ансамблів пісні і танцю з Румунії, які зачарували всю публіку своїми чудовими, прекрасними танцями, – це Ансамбль «КОЛОМІЙКА» із Сирету під керівництвом пані Зірки Янош та молодим і талановитим іструктором паном Богданом Поповичем, та Ансамбль «КОЗАЧОК» з Балківців під керівництвом молодого і талановитого інструктора Петра-Штефана Шоймана, який колись був сам танцюристом ансамблю «Коломийка».

Після параду почався святковий концерт у будинку культури з міста Сирету, де спочатку виступили з привітальним словом почесні гості, присутні на цьому фестивалі, – це Генеральний консул України в Сучаві пан Василь Боєчко зі своєю дружиною

Надією Боєчко, консул Генерального консульства з Сучави пан Василь Неровний, які постійно підтримують українців з Румунії під час різних культурних подій через свою присутність і своєю допомогою, радник Міністерства культури, пані Ярослава Колотило з Бухаресту, яка започаткувала цей фестиваль і підтримує його проведення аж до цих пір, мер міста Сирет Адріан Попою, депутат віктор Карбашевський, проректор Чернівецького Університету, Тамара Марусик, директор Видавництва «Букрек» з Чернівців пані

Дарина Максимець і талановита солістка Оленка Петрюк з Чернівців, яка виконала ряд українських пісень.

Культурний концерт продовжився з виступом згаданих вище вокальних гуртків та фольклорними ансамблями пісні і танцю.

Після завершення концерту на сцену вийшли представники делегацій, й примар міста Сирет та голова СУР-у Буковинського округу пан Іван Боднар, який передав естафету проведення наступного фестивалю у селі Ульма через прапор Румунії, на якому було наклеєно інші малі прапорці меншин, які проживають на Буковині, українців, євреїв, ромм, циганів, німців, росіян, італійців, греків, вірменів, поляків та мадярів, а належить ця ідея поліетнічного прапорця пану Івану Боднару, який в перший раз вжив її на цьому фестивалі від його започаткування.

Учасники фестивалю

А продовження цього свята відбулося 19 червня у Негостині Сучавського повіту, де населення у більшій пропорції українці. Це дуже цікаве і мальовниче село, там знаходиться меморіальна дошка, присвячена Назарію Яремчуку, заслуженому артисту України, який 1994 року виступав зі своїми піснями на сцені у будинку культури Негостини, і пам'ятник великого Кобзаря Тараса Шевченка.

Честь і хвала негостинцям, що вони посприяли цьому, щоб мати такі пам'ятники.

А почалася культурна програма, з покладанням квітів до пам'ятника Тараса Шевченка представниками Генерального консульства України у Сучаві та іншими представниками влади, після чого всі присутні на цьому святі зібралися у Будинку культури з Негостини брати участь у концерті, присвяченому цьому святку, а перед початком самої артистичної програми був короткий момент «медальйон», присвячений пам'яті першому голові Союзу українців Румунії пану інж. Степану Ткачуку під проводом вдови пані Вірджинії Ткачук, яка читала вірш, складений нею, присвячений покійному поету Степану Ткачуку.

Гарно виступили різні колективи з Сучавського повіту, був присутній і гурт гуцулів з Бродини, ансамбль з Негостини, також виступали солісти, які виконували різні українські пісні, а це соліст отець Михайло Кобзюк, походженець із Сучави, який чудово виконав пісню Назарія Яремчука «Родина», і професор з Тульчі Лупшак Штефан, який виконав соло пісню «Калиновий край» з репертуару гурту «Лебеді Кохання».

Зазначу, що відкрив пісенну програму Ансамбль «Козачок» з Балківців під керівництвом пана Петра-Штефана Шоймана, який, як завжди, зачарував всю публіку негостинську, і не тільки.

Колоритність костюмів, усмішка гарних дівчат і хлопців з ансамблю, цікаві рухи під час танцю, – це все зачарує око людське і звеселить душу.

Після кожного виступу ансамблів і гуртків пан Іван Боднар і пан Іван Кідещук вручали дипломи подяки.

Завершилася святкова програма «Співжиття» з виступом на сцені Ансамблю «Козачок» з Балківців; тут треба зазначити, що сталося щось неймовірне, зірвалася велика буря, електричний струм обірвався в Негостині і не було світла, майже вся публіка подумала, що на цьому все закінчилось, але керівник Ансамблю «Козачок» пан Петро-Штефан Шойман вивів весь ансамбль на сцену і під оплесками присутніх у залі, і без музичного супроводу, вони танцювали, це було майже проведіння Боже, тому що так це вони показали свій справжній професіоналізм, це було щось оригінальне, і неповторне – оплески у залі не вщухали. Після закінчення танців керівник зазначив, що ми мали можливість бачити, як вони проводять свої репетиції.

На завершенні програми пан Іван Боднар і пан Іван Кідещук подякували всім присутнім на святі з побажанням добра, миру, злагоди і багатьох літ.

Штефан ЛУПШАК,
професор української мови в Тульчі

Взаємини

Президент СКУ Євген Чолій у Бухаресті

27-28-го червня на запрошення Союзу українців Румунії, його голови Степана Бучути, у Румунії перебував з візитом Президент Світового Конгресу Українців (СКУ) Євген Чолій. Він зустрівся з представниками Союзу

діаспори і сприяє збереженню української національної ідентичності за межами України. Охороняє права українців та слідкує і відповідно реагує на всі зазіхання на незалежність української держави". Також пан Є. Чолій торкнувся важливих подій, що відбулись в Україні від приходу до влади Президента Віктора Януковича.

Представники СУР ознайомили Президента СКУ пана Є. Чолія з надбаннями української громади: зокрема, про українську пресу, книговидавництво, культурні заходи, організовані СУР-ом та його представниками в освітянському відомстві. Радник у міністерстві культури Румунії та голова Бухарестської філії СУР Ярослава Колотило розповіла про культурні події, проведені Міністерством у співпраці з СУР: "Ми почали з Міністерства культури діяти для того, щоб допомагати СУР.

народження." Хочемо також провести симпозиум на тему "150 років від перепоховання Тараса Шевченка".

Письменник Іван Ковач, головний редактор «Вільного слова», розповів про

Фото з представниками СУР

українців Румунії та українською громадою міста Бухареста. Також мав зустрічі з віце-спікером Палати Депутатів Адріаном Нестасе, з віце-прем'єром Румунії Марком Белло, державним секретарем Міністерства освіти Андрашем Кіраєм та Надзвичайним і Повноважним послом України в Румунії Маркіяном Куликом.

Виступаючи перед представниками Союзу українців Румунії (СУР) та українською громадою міста Бухареста, Президент СКУ пан Євген Чолій зазначив: "Перш за все, дозвольте мені привітати вас від імені СКУ, а також подякувати голові СУР Степану Бучуті за організування моєї подорожі, що дає можливість ознайомитись з вашим громадським життям, та позвітувати про найважливішу працю СКУ. У своєму виступі хочу представити СКУ, головню на прикладі конкретної праці протягом минулого року, і тим самим заохотити вас

Є. Чолій і Ст. Бучута

Деякий час було так, що Міністерство оплачувало культурні заходи, а зараз Союз має свої гроші, виділені Урядом. Ми спільно співпрацюємо і організуємо свята, які стали традиційними. Маю на увазі Фестиваль колядок, Фестиваль «Співжиття», який недавно пройшов у Сереті, де українці з іншими меншинами виступають з дуже гарними колективами. Недавно пройшов конкурс з декламування українських віршів на Мараморщині. Організуємо Дні культури у регіонах, де компактно проживають українці. Є багато доброго у нашому культурному житті. У Бухаресті ми організували Міжнародний симпозиум, присвячений Мазепі, у 2009 році. Нам вдалось організувати цікаву конференцію на тему Голодомору. На факультеті іноземних мов ми провели Симпозиум "Іван Франко - 150 років від

газету, яка була заснована у 1949 році під назвою «Новий вік», а після революції 1989 року перейменована на «Вільне слово», та здобуті результати упродовж 14 років, коли він працював радником у Міністерстві освіти Румунії: "Я довів число учнів, які вивчають українську мову як предмет до 9.600 учнів. Всі предмети українською мовою вивчають учні в ліцеї імені Тараса Шевченка, що у місті Сігеті. А частково – у таких ліцеях, як ім. Лацку Воде у Сіреті та ім. Юлії Гашдеу в Лугожі".

Письменник Микола Корсюк, головний редактор журналу «Дзвоник», зазначив, що українці Румунії намагаються самі вирішувати свої проблеми: "Українці з Румунії повинні розв'язувати самі свої справи. І ми стараємось розв'язати їх у міру наших сил і матеріальних можливостей. Про матеріальні можливості закидати не маємо нікому. Румунія виділяє досить вагомні грошові кошти на те, щоб національні меншини продовжували свої традиції. Тут вже залежить від нас самих, як ми вміємо це зробити, а зробити не завжди дуже вміємо. Освіта у нас якось

Зустріч з Адріаном Нестасе

до все більш тісного співробітництва з нашою найвищою світовою надбудовою українських громад у діаспорі. СКУ вже 44 роки представляє інтереси всієї української

Зустріч із Марко Белло (в центрі)

животіс. Культура обмежується на певних подіях, організованих Союзом українців Румунії, бо якби сподіватись на провінцію, то там ініціативи не дуже існує."

Микола ОНУЖИК

Зразкове увінчання діяльності викладача сільської школи

У минулому Румунії, майже десь до другої світової війни, найважливішими і найавторитетнішими особами села були священник і учитель. В їхню працю входили і дії, що, по суті, не належали їхньому статусові. До них часто зверталися вчені у справі збирання лінгвістично-побутово-соціологічних матеріалів. Одним з них був, наприклад, «патріарх» румунської філології як наукової дисципліни Богдан Петрічейку Хаждеу. На основі його Лінгвістичного питальника, розісланого сільським учителям, назбиралася велика кількість народознавчих матеріалів (18 рукописних томів великого формату), охоплених під заголовком «Відповіді на лінгвістичний питальник» («Răspunsuri la chestionarul lingvistic»), які зберігаються у Бібліотеці Академії Румунії, будучи одним з цікавих джерел для вивчення румунського народознавства, включно і українського ра інших нацменшинських поселень Румунії.

Сільськими учителями започаткована в Румунії також давня традиція укладання історико-народознавчо-культурологічних монографій тієї чи іншої місцевості, традиція, що збереглася і після другої світової війни, включно до наших днів.

З-поміж нацменшин Румунії плідно попрацювали у цьому напрямку наші одногромадяни серби, які видали ще у добрий період бухарестського видавництва Критеріон чимало монографій ряду їхніх сіл. Цю справу вони продовжують і зараз.

Відрадний для нас той факт, що досі видано і кілька монографій українських поселень Румунії: монографія с. Дерманешти Сучавського повіту Віктора Козарюка, монографії сіл Рускови Василя і Люби Хорват, Полян Олекси Бевки Марамороського повіту і монографія с. Копачеле Каташ-Северінського повіту Івана і ? Кімпанів.

Дані монографії слід оцінити і як синівську «данину» авторів перед рідними їхніми українськими поселеннями.

Незрівнянно шанобливішим є той факт, коли про українські села пишуть румуни і, тим більше, ті, яким описані місцевості не є рідними. Одним з таких поважних авторів є довголітній дописувач сучавських та республіканських румунських публікацій і видаваного

СУРом органу «Curierul ucrainean» професор школи села Извоареле Сучедей Сучавського повіту Йон Афлорей. Уродженець румунської околиці повіту Нямц, після закінчення вузу він був призначений (починаючи, здається, з шкільного року 1978-1979) викладачем школи цього південнобуковинського села. Почергово (між 1981-1996-1997; 1998-1999; і в 2008-2009 шкільному році) він займав

відповідальну функцію директора цієї шкільної одиниці.

З наведеної інформації випливає, що п. Йон Афлорей запусив тривке, надійне і, як можна підсумувати, нев'януче «коріння» у гуцульський ґрунт. А це – якщо взяти до уваги факт, що його дружина, пані Віоріка, – з місцевих жителів, яка, до речі, викладає у

школі рідного села українську мову, успішно склавши досі екзамени з дефінітивату і II-го викладацького ступеня. Обое становлять, як висловлюються українці, поважану спілку, гарно виховавши дочку-архітектора.

Зимовий пейзаж Сучавських ізворів

Якщо заглянути у список досі надрукованих праць Йона Афлорей, то дійдемо висновку, що він систематично і по-науковому вивчав, вивчає й зараз, різні аспекти села Извоареле Сучедей та сусідніх Кирлибаби, Молдови Сулиці і ін. Його праці – це справжні фахові дослідження, темами яких є найрізноманітніші сторони, як: топографічне розташування гуцульських господарств («Risipirea gospodriilor...»),

«Curierul ucrainean», nr. 67-68, 2000), гуцульські присілки, яким загрожує зникнення («Crtune ameninuoate cu dispariioia», idem, oct., 2003), гуцульська оселя («Casa de lemn...», «Atlas Supermagazin», Buc., 1999), традиційні гуцульські промисли («Plutăritul în zonele locuite de huțuli...», «Curierul ucrainean», nr. 80, 2000; «Tradiții și datini la huțuli – încondeierea ouălor», там само, 2000; «De vorbă cu un meșter popular huțul» idem, aug., 2000; «Portret de mașter», «Crai Nou», Suceava, aug., 2005), гірська місцева фауна («Cerbul carpatin și prelucrarea artistică a coarnelor de cerb. Calul huțul», там само, ч. 81, 2001), сільські проблеми і самоврядування села у минулому і тепер («Primar de altădată», «Crai Nou», Suceava, 2007; «La sfat cu un om al satului», «Curierul ucrainean», iunie, 2001), вигляд, краса і принада місцевого гірського ландшафту («Defileul Cărlibabei», «Atlas Supermagazin», Buc., 1997; «Mai aproape de cer», «Crai Nou», 2007; «Invitație pe valea Brodinei», там само, січень, 2008; «O oază de liniște: Cobilioara-Gruni», «Curierul ucrainean», 2008), призабуті традиційні місцеві гуцульські святкування («Hora de la Zubrău – o nedeie arusă», там само, 2003), дещо з гуцульського побутового гумору («De prin sat am adunat», «Crai Nou», febr., 2008). Особливо цінними здаються статті, в яких шановний автор радить, як саме зібране ним і оприлюднене у публікаціях, можна використовувати на шкільних уроках («Utilizarea metodică a studiului «Monografia comunei Izvoarele Sucevei» la lecțiile de geografie», é. «Școala» Шкільного інспекторату Сучави, рік VIII, ч. 1/2005; «Aplicație practică la obârșiile Moldovei», «Crai Nou», iunie, 2009). Досвідченому довголітньому викладачеві, який фактично зжився з гуцулами, як нікому іншому здалеку чи збоку, дуже добре відоме реальне становище генерацій гірських його вихованців і насущні проблеми тих, що у скрутному, убогому становищі («O categorie ignorată: copiii nevoiași», «Tribuna Învățământului», 2000). Тривалий досвід, твереза розсудливість і, як би вона не сприймалась, власна відповідальність у навчальному процесі наштовхують пана Йона Афлорей показувати уповноваженим чинникам, що не все, прийняте «у верхах влади», може привести до покращення стану низів, як, наприклад, комасування сільських шкіл, внаслідок чого може постати... явище неграмотності чи безграмотності (анальфабетизму) («Comasare și... analfabetizare», «Tribuna Învățământului», 2000), що, ніде правди діти, і без цієї міри від певного часу почало таки відчутно виявлятися у нас і подає страхітливі «знаки» свого «розмаху» у майбутньому.

(Далі буде)

Іван РЕБОШАПКА

Іван КОВАЧ

«ВОНА, МОЯ П'ЯТНИЦЯ, ПЕРЕЖИЛА СЕБЕ, ЯК СМЕРТЬ ЖИТТЯ ПЕРЕЖИВАЄ...»

«КОЛИ МОЯ ЧЕРЕШНЯ ПРИЙМЕ МЕНЕ В СВОЄ ПАЛАХКОТІННЯ...»

(ХАЙКУ)

1. Я бачу гай розквітлий
й розквітле небо.
А там – розцвілу самоту.

не біль, – метелика.
Не жабу, – соловейка.

2. Липневе сонце
собачою жарою сіє.
Без канонад не обійтись.

6. Як холодно мені в кістках!
Бо тиша жме мене,
немов німа розмова.

3. Гримотний дощ і літо.
Над хатою – сльоза
й легенький вітер, мов лілея.

7. Тебе я не покину.
І не зітру росу,
в якій скупала свою цноту.

4. Скрипить у серці.
То вітер вирує
бурунами морськими.

8. Головосічний дощ німий.
Коли я народився,
коли і вмер.

5. Я віднайду в собі

9. Тебе знайду я знову,
ненависте розгублена!

Знайду й себе в твоїм вогні.

мов зорі на стрісі
сусідській.

10. До матері і батька я

прийду.

Вона, моя П'ятниця,
пережила себе,
як смерть життя
переживає,
і вилетіла птахом
цілковито безкрилим...

Коли моя черешня прийме

мене

в своє палахкотіння.

П'ЯТНИЦЕ- ЩАСНИЦЕ!..

Тоді була П'ятниця:
маленька, вітрильна,
мов горобець у клітці.
Тоненька, низенька,
секундна...

Тоді була П'ятниця:
тонесенька, низесенька,
сухесенька, пістливесенька,
мов горобець у клітці...

Тоді була П'ятниця,
Хрестоносна Ясниця...

Тоді була П'ятниця:
сухонька й кваплива,

П'ятнице, П'ятнице,
моя рідна-ріднесенька,
чудотворна Щаснице!..

«Хто ти є? – Українка з роду! У що віриш? – В Україну!»

Про клузьку письменницю й художницю Любомиру Онищук-Марушак

Крім душевного поштовху і жаги розповісти ближнім про пережите, чи існували й інші стимули у її письменницькій діяльності?

«Існує письменниця Розамунд Пілчер, я прочитала її книги 20 років тому, і коли я побачила в її бібліографії, що вона почала мати успіх у 55 років, вона стала для мене прикладом і відіграла велику роль в моїй письменницькій діяльності, якою я займаюсь вже впродовж 20 років».

Я запитала Любомиру Онищук, як їй вдається поєднати письменницьку діяльність із живописом. «Коли я сумна, тоді мені треба робити щось веселе, я тоді собі нагадую різні смішні оповідання з дому, починаю про це писати і забуваю про свій неспокій. А коли весела, то думаю: це не буде довго тривати і пригадую сумні ситуації, і так підтримую рівновагу у своєму житті», – відповіла пані Любомира.

Як я вже згадувала раніше, Любомира Онищук успадкувала від батька не тільки любов до українського слова та держави, а й живописний талант. На жаль, роки скитань та війна зламали її з батьком наміри – поїхати до Італії, де б вона ступила до школи образотворчого мистецтва. Але навіть в ті важкі часи вона любила прогулянки з батьком до лісу, де він вчив її малювати і завжди підбадьорював: «Сьогодні ти малювала дуже добре, але завтра намалюєш ще краще!».

Роки пройшли, вона розлучилася з батьком ще маленькою і більше ніколи його не побачила, і їй так ніколи і не вдалося отримати адекватну художню освіту. Проте вона малює, як диктує їй серце, ще з дитинства і ніколи не облишила цього заняття. Коли вона одружилася і у неї з'явилася діти, часу на це стало все менше й менше, проте вона не перестає малювати:

«Коли я йшла на прогулянку з моїм чоловіком, він ловив собі рибу, а я тим часом малювала. А коли він йшов у ліс збирати гриби, я малювала ліс і гори.»

Вже минуло чимало років, відколи її чоловік помер, і туга за ним наштовхує її малювати на релігійні теми. Так вона починає писати ікони, які користуються

душевну рівновагу в нелегкі хвилини життя, розповіла сама художниця: «Матір Божа, я її дуже гарно малюю. Я малюю її лице не по-візантійськи, а, як робив і Рафаель, – гарні личка, а вбрання візантійське. Та й Ісуса малювала, ліс, квіти, хатки, річку Сомеш. А ще робила портрети, – я на них дуже добре розумілася,

великих успіхом. Теж після смерті чоловіка, аби заглушити біль втрати, починає інтенсивніше малювати, а у 1990 році вступає до Співки художників починає брати участь у групових виставках, а пізніше влаштовує власні виставки як в Румунії, так і за кордоном. У 2010 році частина її картин об'єдналася в альбомі «Картини бабусі».

Про що саме малює Любомира Онищук-Марушак і що допомагає їй зберегти

дітей малювала багато... А ще море вийшло мені дуже добре...»

Зараз Любомира Онищук-Марушак працює над новим романом і сподівається, що він побачить світ цієї осені, і, звичайно ж, не відкладає набір і пензля. А так, як життя несе з собою і доброго, і смутного, то й натхнення писати та малювати їй не бракує...

Людмила ДОРОШ

Сергій ЛУЧКАНИН, докторант кафедри загального мовознавства і класичної філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РУБІНОВІ НЕБЕСА ПОЕЗІЇ ІВАНА КОВАЧА

(До виходу книги: Ковач Іван. *Потойбіч рубінових небес*.
Поезії. - Бухарест: Видавництво RCR Editorial, 2009.-248 с.)

За часів СРСР ми в Радянській Україні практично не знали про існування такого яскравого явища, як українськомовна діаспорна поезія, бо лише з кінця 1980-х рр. почалося ознайомлення українського читача з поетичною спадщиною спершу поетів „Празької школи” (Юрій Клен, Євген Маланюк, Олег Ольжич, Олена Теліга, Юрій Липа, Оксана Лятуринська), а потім - і „Нью-йоркської групи” (Богдан Бойчук, Богдан Рубчак, Юрій Тарнавський). Між тим, у сусідній з Україною державі - Румунії, що віднедавна є членом таких впливових об'єднань, як НАТО та Європейський Союз, - протягом щонайменше століття успішно розвивається українськомовна література, зокрема, поезія, представлена іменами Ореста Масикевича, Стеліана Груї-Яцентюка, Михайла Небиляка, Миколи Корсюка, Михайла Михайлюка, Івана Арделяна та багатьох інших, об'єднаних навколо двох організацій - Союзу українців Румунії (голова - Штефан Бучута, депутат парламенту Румунії від української національної меншини) та Культурної асоціації „Румунія-Україна” (діє в столиці Трансильванії, давньому румунському місті Клуж-Напока), яку очолюють відомий румунський славіст Онуфріє Вінцелер та видатний подвижник української національної ідеї й румунсько-українського культурного єднання Іван Семенюк.

Серед яскравих імен українського художнього слова Румунії виділяється могутня постать Івана Ковача, людини енциклопедичних знань і високої інтелігентності, титанічної працьовитості.

Іван Ковач (Ivan Kovach) народився 29 серпня 1946 р. в селі Копашиль Карашсеверинського повіту Румунії. Навчався в Сігетському українському лицей, відкритому відразу по закінченні Другої світової війни, який проіснував до 1965 р., коли, внаслідок політики „націонал-комунізму” румунського компартійного „монарха” Ніколає Чаушеску, почалися утиски національних меншин Румунії-угорської, німецької, української, єврейської. Лише

після Грудневої революції 1989 р. відкрилися передумови для відновлення 1997 р. діяльності Сігетського українського лицю, що функціонує і нині. 1969 р. Іван Ковач закінчив Бухарестський університет, відділення україністики, що існує з 1952 р., серед його випускників хотілося б назвати імена видатного вченого, академіка Румунської Академії Дана Хорії Мазілу (1943-2008) та славетного професора-фольклориста Івана Ребошапки (нар. 1935). Зараз Іван Ковач - головний редактор газети „Вільне слово”, радник Міністерства освіти і досліджень Румунії, спеціальний кореспондент Українського радіо в Румунії.

Як поет Іван Ковач дебютував на шпальтах тодішнього бухарестського українськомовного часопису „Новий вік” (зараз - „Вільне слово”) 1966 року, видав-

ничо спочатку друкувався у збірниках поезії, прози та літературних репортажів „Ліричні струни” (1968), „Наші весни” (1972) та інших, а також у щорічному українськомовному альманасі „Обрії” (де наявні й різноманітні вартісні публікації з історії українсько-румунських культурних зв'язків). Лірика Івана Ковача представлена в антологіях поезії румунською мовою „Balada locului” („Балада місця”) в перекладі Стеліана Груї-Яцентюка (1933-1996; у 1950-х навчався в Київському університеті імені Тараса Шевченка) та у фундаментальній „Antologia poeziei ucraïnene din România” („Антологія української поезії Румунії”, 1975 і 2000) в перекладі Степана Ткачука. Іван Ковач друкувався також у різноманітних часописах Румунії, України, Німеччини, Словаччини, колишньої Югос-

лавії. Автор окремих збірок віршів „Поезії” (1972), „Рівнодення” (1975), „Зав'язь” (1978), „Чоло самотності” (переклади румунською мовою Йона Ковача, 1980), „Диво” (1981; подібну назву має і відомий історичний роман Павла Загребельного), «Життя без ком» (1985 р.), удостоєної премії СПР, „Остаточні світанки” (1988), збірки новел „Явір, що в полі одинокий” (1974), повісті „Чуга”, відзначеної премією Спілки письменників Румунії за 1977, поетичних томів „Заборговані ранки” (Вибрані твори) (2000) та „Гліссандо” (2001), а також збірки „Оранжева балада та інші новели” (усього - 21 новела; бухарестське видавництво „RCR Print” 2006), також відзначена премією Спілки письменників Румунії за 2006.

Як відзначали в „Українській літературній енциклопедії” (1990, т.2, с.514) у літературному портреті про Івана Ковача Тамара Носенко та Іван Ребошапка, вірші поета „різні тональністю (життєствердні, сповідално-ностальгійні, тривожно-драматичні), засновані на експресивно-сугестивній образності; це ліричні роздуми про сучасну людину, сенс її існування, а також складний, зітканий із протиріччями парадоксів, але прекрасний світ буття”.

Іван Ковач - член Спілок письменників Румунії та України, співзасновник і член Союзу українців Румунії, 2001 „з нагоди 10-ї річниці Незалежності України та за вагомих внесок у справу формування позитивного іміджу України у світі, активну громадську діяльність” письменника і журналіста було нагороджено Золотою Медаллю та Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України і Золотою Медаллю та Почесною Грамотою товариства „Україна-Світ”. І зараз Іван Ковач активно друкується на шпальтах місячника „Наш голос”, газет „Вільне слово”, „Curieul ucraïnean”.

Нова книга лірики Івана Ковача „Потойбіч рубінових небес” (2009; наклад фінансований СУРом) - це різноманітні медитації, часто на алюзіях, контрастах, домислах. Частина віршів має риму, таку органічну українській поезії („Крайнебо вдалині”, „У пазурах червненої утоми”, „Ех, як чумачиться збоку тополя!...” з ключовим для української національної ментальності, як переконливо довела професор Ірина Голубовська, словом судьба, саме судьба, за Іваном Франком, а не доля). Та переважна більшість уміщених у книзі творів - це верлібри, орієнтовані на поетику модернізму, різновекторні формальні шукання аж до поезії в прозі („У високій сльозі”, „Коли вітри на крилах”, „Круками недвозначно”, „Пристрастю вулиць” та інші), що вводить українську літературу в сучасний європейський і світовий контекст (як і поетів „Нью-йоркської групи” чи „Несподіваних верлібрів” Віктора Баранова).

Проект

ДИТЯЧА ДУША В СВІТЛІ ВОСКРЕСІННЯ

1. Проект розробила п. Марія Томояга – директор (манеджер) дитсадку н-р 9 м. Сігету Мармацієй.

2. Партнери: Повітовий шкільний інспекторат;

◆ Церква-собор «Св. Архангелів Михайла і Гаврила»; парох – І. Томояга – м. Сігету-Мармацієй.

◆ Радіомовлення м. Сігету Мармацієй – директор Д. Тодя та ін.

Запрошені були також дитсадки с. Кричунів – вихователька Анна Марущак, і дитсадок села Вишавська Долина – вихователька Нарциса Гриченюк.

Зустріч відбулася у згаданій вище церкві. Присутніх було багато, хоч день був холодний і дощовий. Незважаючи на таку погоду, діти, батьки, педкадри, священники і багато вірників прийшли побачити зустріч-конкурс дошкільнят та їх вихователюк.

Колись великий педагог Коменський писав: «Бог є початком і кінцем будь-якого виховання». Отже, сім'я, вихователі і священники повинні відкрити діточкам дорогу до Господа. Це значить: дати їм найперші знання і поняття про Бога. Бо найкраще їх асимілює дитина, якщо вона активно бере участь у рамках тієї чи іншої акційки.

Так було і цього разу. Діти приготувляли прямо перед журі індивідуальні роботи з ручної праці, які опісля були оцінені.

Це було I-е відділення: творча уява в ручній праці.

Учасники цієї секції були і дошкільнята садочка Вишавської Долини: Олександра Семенюк і Петро Трайста. Вони малювали, ліпили все пов'язане з християнським святом. Діти були нагороджені подарунками і грамотами.

Друге відділення: Вознесіння Христове – голосом дітей; найкращий декламатор віршів на цю тему.

Тут виступали дошкільнята з Вишавської Долини:

1. Р. Юркуц із віршем «Христос Воскрес»;

2. Т. Краус із віршем «На дзвіниці дзвони дзвонять»;

3. М. Шемота із віршем «Радісний надходить день»;

З Кричунова:

1. А. Семкович із віршем «Мицька б'є, не я б'ю»;

2. М. Лаврюк із віршем «Писанка»;

3. Ш. Лавиця із віршем «Писанка».

Третя секція – вокальні групи педкадрів.

Репертуар: пісні перед-великоднього посту.

Співали виховательки, які були нагороджені грамотами. Проспівали: «Під хрест твій» і «Страдальна мати».

Організаторам вдалося досягти мети: пізнати і відтворити обряди і звичаї, що пов'язані із прекрасним весняним християнським святом – Воскресінням Христовим.

А також їм вдалося прищепити дітям любов до Бога, до ближніх і незнайомих людей, виховати зародки компетентності і артистичності, а ще навчити їх допомагати одні одним. Бо їх роботи, зібрані у прекрасній виставці, були продані, а гроші – на виздоровлення двох хворих дітей.

Цю діяльність можна назвати і благодійною акцією і це лише початок!

Поздоровляю організаторів і учасників!

P.S. Наші зайняли II місце!

Марія ЧУБІКА

ІВАНУ КОЗМЕЮ – 60!

ДРУЖНІЙ ШАРЖ

Вчений, доктор і професор,
З Кобзарем дружить завжди,
Але з друзями при чарці
Забуває, хто він є!
Він є світла та людина,
Що шукала Тараса,
І коли знайшов він друга,
З ним оставсь на все життя!

11-ого березня Іванові Козмею, перекладачу з поезій «Кобзаря» Тараса Шевченка, виповнилось 60 років. Многая літ!

Микола КУРИЛЮК

ЮВІЛЕЙНИЙ МІЖНАРОДНИЙ СИМПОЗИУМ «ТАРАС ШЕВЧЕНКО»

Бухарестський університет, кафедра слов'янських мов та літератур проводить 7-8 жовтня 2011 р. міжнародну наукову конференцію «Слов'янські студії в європейському контексті». В складі конференції відбудеться міжнародний науковий симпозиум, присвячений 150-річчю від смерті Тараса Шевченка.

Бажаючих працівників культури, викладачів української мови та літератури, журналістів і письменників запрошуємо взяти участь у цій важливій культурно-науковій події, яка відбудеться на Факультеті іноземних мов і літератур Бухарестського університету.

На конференції планується також розгляд проблем сучасної філології, дослідження європейських слов'янських мов та культур, різних видів і методів літературного феномену,

перспектив мовознавства, методології викладання слов'янських мов, сприйняття слов'янських літератур у Румунії.

Роман ПЕТРАШУК

Цього року сповнюється 155 років з дня народження і 95 років з дня смерті Івана Франка

Онук «Вічного революціонера» Роланд Франко: «Дід міг годинами ловити рибу... руками...»

Іван ФРАНКО

судилося мати дітей... Вони – єдині нащадки знаменитого прізвища...

П'ятирічним знав напам'ять «Вічного революціонера», «Каменярі»...

– Роланде Тарасовичу, повідавши про зустріч із вами, багато друзів та знайомих були неймовірно вражені, мовляв, невже спілкуватимешся з внуком самого Франка?.. Як гадаєте, чому так? Ви настільки не любите, чи то пак уникаєте публічності?

– Просто так склалося, бо я закінчив політехнічний інститут і все життя працював науковцем. Ще коли вибирав, ким стати, мама сказала: «У літературі Іван Франко попрацював за вас всіх, тому про письменство й не думай! Ставай інженером, нормальним чоловіком...». Відтак закінчив Київський політехнічний інститут, пропрацював в Інституті автоматики. Крім цього, на чотири роки мене запросили на дипломатичну працю в Лондон, де був радником посла з питань науки... Між

десять літ обробляв документи, але однаково не зміг усього довести до пуття... Я задоволений, що маю можливість доторкнутися до скарбів цієї людини більше, ніж хтось із українців. Франко це унікальне явище, що таких немає у світі. Так, можливо, його вірші гірші, ніж у Шекспіра чи Байрона, проза не така сильна, як у Толстого, але в комплексі знання, якими володів, їх різноманітність і, головне, правдивість та глибока впевненість у них, бо все досліджував, роблять його єдиним і неповторним. За 60 років написати понад шість тисяч творів: на понад сто томів... Більше за Франка ніхто не написав...

– Знаю, школярем за програмою ви вже вивчали творчість Івана Яковича... Як почувалися тоді? Усвідомлювали, чий ви потомок?

– Та я завше перебував під непростими поглядами... Щоправда, натоді добре не розумів, що і як. Захоплювався спортом, грав у футбол, але десь у п'ять років уже знав напам'ять «Вічного революціонера», «Каменярі»... Тоді пам'ять була добра, не те що тепер... Бо, бачте, я на 18 років уже пережив Франка, от-от вісімдесят мені виповниться... Так от у школі у нас такий директор був – Борковський, військовий, капітан, на фронті воював, математику вчив, ще й надзвичайний патріот України... Ото прийде в клас: «Ковальчук, іди до дошки, задачу розв'язуй, а Франко нам «Каменярів» почитає...». Ми його дуже любили...

Останні дев'ять літ Франко не міг писати, тож диктував свої творіння синам...

– Якось ви жалілися, що мало розпитували батька про діда...

– Авжеж, було таке...

– А якби нагода, то про що передусім поцікавилися б?

– Головне, як він себе поводив удома! Бо сестра Зиновія багато писала, як він її вчив чогось, однак більше про себе розповіла... А мені так хотілося б дізнатися, як оце чудо світове поводило себе в побуті... Відомо, що захоплювався рибалкою, збирав гриби, це ще його дитячі захоплення... Він до всього був надзвичайно допитливий, збирав приповідки, фольклор, книжки унікальні, що нині раритетні... Це відомо, але яким він був удома?..

(Далі буде)

Жанна КУЯВА,
м. Київ

...Якось при зустрічі з потомком Миколи Гоголя й Олександра Пушкіна, полтавчанкою Оленою Савченко, завбачила, як хтось із гостей підбіг до неї і голосно вигукнув: «Дозвольте доторкнутися до вас, бо це ж як до самого Гоголя!». «А й наравду, – подумалося тоді, – це ж така непересічна людина...». Тож коли зустрілася з прямим нащадком відомого українського письменника і громадського діяча Івана Франка, емоції заповнили, відтак не просто «доторкнулася», а міцно обійняла 79-річного Роланда Тарасовича. Бо коли ще трапиться така нагода?!

Як відомо, у Києві проживають спадкоємці видатного класика, діти його сина Тараса, – Роланд і Дарина. Старший син Івана Франка, Андрій, помер у молодому віці від серцевого нападу, у другого сина, Петра, що здобув фах інженера-хіміка, але особливо відзначився в лавах Січових Стрільців, де став першим українським пілотом, народилося дві доньки, що замужем змінили прізвища. Єдина і наймолодша дитина Франка, донька Ганна, за чоловіком – Ключко. Свого часу вона емігрувала до Канади, де щасливо прожила до 96-річного віку. Діти Ганни Франко вже померли. Тарас, батько Роланда, котрий теж був в усусах, відтак потрапив у російський полон і перебував у Харкові у в'язниці на знаменитій Холодній горі, повернувшись у Галичину, одружився й у нього, окрім Роланда, народилося ще дві доньки – Зиновія і Дарина. Зиновія, що була блискучим мовознавцем, досліджувала творчість діда, померла 65-річною від раку. Її сини, теж онуки Франка по батькові, Ірачківські. А Дарина Тарасівна й нині живе у центрі Києва, і теж носить прізвище Франко, бо не виходила заміж... Ні Роланду, ні Дарині не

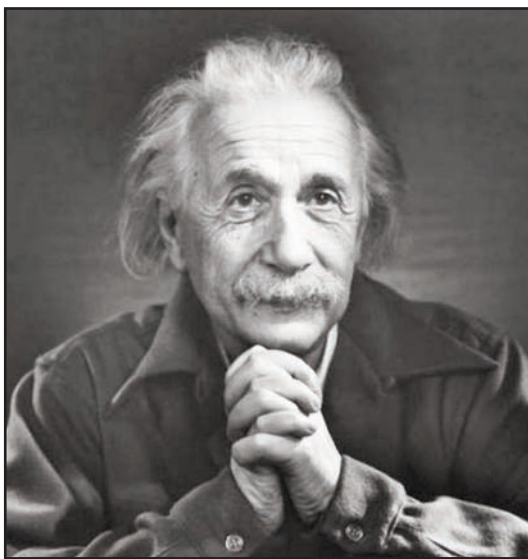

іншим, завдяки моїм старанням 1996-го р., Британія безкоштовно (хоча збиралася продавати) передала Україні Антарктичну станцію Фарадея, що її перейменували в Академіка Вернадського. Нині чимало дипломатів туди їздять...

– Готуючись до інтерв'ю, переконалася: ви так багато знаєте про свої легендарні корені! Скажіть, а що передусім зринає в голові, коли чуєте ім'я Івана Франка?

– Я прочитав майже всю його прозу, а поезії в діда так багато, що одній людині всю й осилити годі. Батько мій, Тарас, що завідував Фондом Франка і бібліотекою,

АЛЬБЕРТ ЕЙНШТЕЙН: «ВЕСЬ ФОКУС В ТОМУ, ЩОБ РОЗУМІТИ»

ЧИ ІСНУЄ ЗЛО? (Притча)

Якось професор в університеті задав своїм студентам таке питання:

– Чи існує Бог?

Один студент відповів:

– Звичайно, існує.

– А все, що існує, створено Богом? – запитав професор студента.

– Так, все створено Богом, – відповів той.

Професор, радіючи, що розмова пішла в заплановане ним русло, продовжив:

– Якщо Бог створив усе, значить, Бог створив і зло, якщо воно існує. І, згідно принципу, що наші вчинки визначають нас самих, впливає, що Бог є зло.

Студент, не знаходячи контраргументів, зняковів і мовчки сів на місце. Професор же був дуже задоволений собою, вважаючи, що зумів ще раз довести, що віра в Бога – це міф. Та інший студент підняв руку і сказав:

– Пане професоре, чи можу я задати вам питання?

– Звісно! – відповів професор.

Студент підвівся і запитав:

– Пане професоре, а холод існує?

– Що за дивне запитання! Звичайно, існує. Тобі ніколи не було холодно?

Аудиторія почала підсміхуватися над юнаком, але той рішуче продовжив:

– Насправді, пане, холоду не існує. У відповідності із законами фізики, те, що ми вважаємо холодом, в дійсності є відсутністю тепла. Все в цьому світі можна дослідити на кількість енергії, і ніхто й ніколи не досліджував холод. Нам відомий такий термін, як «абсолютний нуль», тобто повна відсутність тепла, при якій вся матерія стає інертною. То ж холоду не існує! Люди створили цей термін, щоб визначити відсутність тепла.

Настала черга професора зняковити, а студент, тим часом, продовжив:

– Пане професоре, темнота існує?

– Звісно, існує.

– Ви знову неправі, сер. Темнота теж не існує. Темнота в дійсності це відсутність світла. Ми можемо дослідити світло, але не можемо виміряти темноту. Простий промінь світла може увірватись в світ темноти і освітити його. А навпаки – неможливо. Як ви можете дізнатись, наскільки темним є якийсь простір? Ви

вимірюєте кількість світла в ньому. Чи не так? Темнота – це поняття, яке людина використовує, щоб описати відсутність світла.

Далі студент запитав професора:

– Пане, зло існує?

На цей раз уже невпевнено професор відповів:

– Звісно. Хіба ми не бачимо кожного дня жорстокість людей, злочини і насилля по всьому світу. Хіба все це не є проявом зла?

На це студент відповів:

– Зло не існує, пане професоре. Зло – це просто відсутність Бога. Зло схоже на темноту і холод, це слово, створене людиною, щоб описати відсутність Бога. Бог не створював зло. Воно, подібно до холоду, який настає, коли нема тепла, подібно до темноти, яка настає, коли нема світла, так і зло – результат відсутності в серці людини Божественної любові, – підсумував студент.

І цим студентом був Альберт Ейнштейн.

«Я ГЛИБОКО РЕЛІГІЙНИЙ БЕЗБОЖНИК»

Ця притча побутує інтернетними просторами, набувши неабиякої популярності. Її можна зустріти на різноманітних релігійних сайтах, здебільшого християнських. І це не дивно, бо вона зрозуміла, доступна, і настільки узагальнена, що легко підпорядковується догмам будь-якої релігійної течії християнського (і не тільки) віровчення. Дивує інше – ім'я головного персонажа. Хоч, з іншого боку, біографії знаменитих людей досить часто «обрастають» різноманітними міфами, легендами, неймовірними чи комічними випадками. Чому це трапляється? Важко сказати. Може, щоб накинути на ту чи іншу особистість ауру містерії, тим самим вирізнивши генія із сірого натовпу, або, навпаки, надати йому симпатичних рис, «приземлити», без будь-якої злонаміреності, аби лише продемонструвати, що генії – теж люди, і ніщо людське їм не чуже, а, може, щоб надати тій чи іншій ідеї більшої вагомості, підписавши її ім'ям знаменитості. А те, що Альберт Ейнштейн є знаменитістю світового масштабу, навряд чи хтось може заперечити.

Та чи був він віруючим?

Досьгодні релігійні погляди Ейнштейна є темою суперечок. Біографи, історики, фахівці чи просто любителі поділилися на два табори. Одні стверджують, що Ейнштейн був атеїстом, інші, – що він вірив у Бога. І, що цікаво, переглядаючи різні джерела (статті, листування Ейнштейна, спогади його сучасників), можна знайти підтвердження на користь обох тверджень.

Ось, наприклад, одні з найвідоміших цитат Ейнштейна щодо релігії:

«Наука без релігії – кульгава, релігія без науки – сліпа»; «Те, що ви читали про мої релігійні переконання – зрозуміло, брехня, яка систематично повторюється. Я не вірю в персоніфікованого бога, і я ніколи не заперечував цього, але виразив це чітко. Якщо в мені є щось, що можна назвати

релігійним, то це лише безмежне захоплення влаштуванням світу, наскільки наша наука здатна його досягнути». Перша цитата будім-то підтверджує думку, що Ейнштейн був віруючим, друга, навпаки, заперечує її. І таких суперечливих прикладів можна навести десятки, а то й сотні, якщо не бути геть прискіпливим і врахувати всі популярні його вислови, незважаючи на їх достовірність.

Скажімо, в різні періоди життя великий вчений змінював свої релігійні погляди. Але ж тоді, як можна пояснити іншу його цитату: «Я глибоко релігійний безбожник. Можна сказати, що це, свого роду, нова релігія», в якій переплітаються зразу обидві точки зору?

Переглянувши все, що писав чи говорив Ейнштейн про свої погляди на релігію, стає зрозумілим, що світогляд геніального вченого не можна вкласти в стандартні схеми, за якими все поділяється на чорне і біле. Як не можна віднести до переконаних атеїстів людину, яка сказала: «Недивлячись на всю гармонію космосу, яку я своїм обмеженим розумом все ж таки здатний сприйняти, зустрічаються й ті, які стверджують, що Бога нема. Але найбільше мене дратує, що на підтримку своїх поглядів вони цитують мене». З іншого боку, ті, хто стверджує, що Ейнштейн вірив у існування Бога, здавалось би, слушно опираються на його ж висловлювання, але при цьому випускають важливий факт, що розуміння вченим таких понять, як «бог», «віра» і «релігійність», теж не вкладається в стандартні схеми, що він і сам підтвердив: «Я вірю в Бога Спінози, який проявляє себе в закономірній гармонії буття, а не в того Бога, який керує долями і вчинками людей». Тож, може, Ейнштейн був пантеїстом? До речі, прихильників і цієї версії також немало.

ПОНАД УСЕ – ЛОГІКА

Щодо релігійних поглядів Ейнштейна, виглядає на те, що опоненти ще скоро згоди не дійдуть.

Але повернемося до нашої притчі. Як було вже сказано вище, вона набула великої популярності в Інтернеті, тож, відповідно, коментується й обговорюється дуже активно. І тут учасники дебатів поділилися на два табори: одні стверджують, що притча записана з дійсного випадку з життя Ейнштейна, інші переконані, що це черговий міф про великого вченого. І знову ведуться гарячі суперечки з використанням тих же відомих ейнштейнівських цитат.

Якщо ж глянути тверезо, то, навряд, чи описаний випадок можна сприймати як правдивий, та в самій притчі присутній елемент логіки, яким вона, власне, і приваблює. А логіка для Ейнштейна була чи не однією із найважливіших людських якостей. І розумом він вважав не накопичення знань, а вміння логічно мислити, про що сам казав: «Знати може кожен дурень, а весь фокус в тому, щоб розуміти».

НАША МАРИЦЕЙКА НА ВЕЛИКДЕНЬ

Я шукав хітанку...

Написав я «хітанку», але правильно кажемо гойдалка... В Марицейці, що належить до громади Дарманешти, Сучавський повіт, коли я ще був хлопчиком, на Великдень парубки робили «хітанку кручену». Її крутили здорові парубки. Вона мала чотири стільці, які мали по два місця. Нормально на кожний стілець сідав парубок з дівчиною.

Ця «хітанка кручена» встановлювалася на майданчику коло школи, або коло Ілля Черленого. Платили за це писанками!

Для малюків робили малу хітанку у загороді Николая Гуського, а тут збирав

писанки його син Мітічка, тобто Дмитрик Костенюк.

Багато років, як вже «хітанку кручену» в Марицейці не робить ніхто, й не стрічають карбідом.

Навіть ніхто вже не робить хочби сяку-такую маленьку хітанку і про це я дізнався другої днини Великодня, коли, взявши фото апарат, приїхав в Марицейку.

Тут в понеділок убирають (накривають) гроби тих, що відійшли у вічність.

Тут я мав нагоду зустрітися з моїми односельчанами і дещо таки почув...

Що залишилося з давніх Великодніх звичаїв?

Ще ідуть святити паску, ще печуть паски та калачі, але чимраз більше дають «команду» на калачі, які приносять на цвинтар.

Є ще газдині які «пишуть» писанки, або роблять «галунки» (крашанки, неписані яєчка).

Коли приходять на Великдень рано з церкви зі свяченою паскою, то миються водою, що знаходиться в одній мисці, де червоне яйце та кілька «трейцарів» (дрібних монет). Це щоб бути здоровим, червоним в лице та багатим.

Й кілька слів про убирання (накривання) гробів.

У понеділок Великодній у Марицейці сім'я, яка має похованих на цвинтарі, застеляє гріб гарною скатеркою та кладе там

всілякі миски, полумиски, ринки, горщики, відра, горнятка... В них кладуть калачі, писанки та свічки.

Панотець приходиться з дяком і паламарем і святять гріб.

Читає ім'я мертвих, бризкає свяченою водою. За це їм дають гроші та «поману» з гроба.

Після цього роздають «поману» знайомим і навіть незнайомим за душу померлих. Потім «частують» горілкою і закускою.

І так, незнайшовши хітанку, я дістав «поману» за душу моєї тітки Гийці, та ще за хрещених батьків Костана та Марію, за Варвару, Юрія Кричюків, за Володимира та Вероніку.

Хай їм буде земля пером-пухом!..

Микола КУРИЛЮК

Н.Р.: Ще один цікавий захід, та, на жаль, як правило у нас, без... журналістів і письменників!

КОПАШИЛЬСЬКІ ВЕЧОРНИЦІ

(Закінчення. Поч. у попередньому номері)

Якщо він уже побував колись тут, тоді, коли в селі було повно народу, коли село гомоніло, веселилося, коли з різних нагод люди ставили на вікна килими і квіти, то йому приходиться запитати, де ж поділися ті люди, де вуличний шум, де діти, де спів, де сільська худоба, де землеробство, де ті легіні, що ночами ходили вулицями, співаючи «Ой, біла білявіно», де ті діти, що керимшали, мов мурашки, вулицями? Відповідь одна: НЕМА. Немає людей, немає ні руху. Остався будинок сільської ради, в якому рішаються сільські справи. Як вони рішаються, то вже кожний може уявити собі. У Копашильській школі вчать діти з чотирьох присілків, а що найцікавіше, це те, що сільський мікробус збирає дітей дошкільного віку до дитячого садка в центр села. Серед села знаходиться українська церква, де традиційно ведуться церковні відправи також і українською мовою. У селі знаходиться гарна, недавно

збудована пентикостальна церква, де всі відправи ведуться лише румунською мовою... Від асиміляції – до асиміляції.

У селі щоденна мова – українська, але незабаром вона пропаде, тому що молодь її покидає, особливо та молодь, у якій культурний рівень дуже низький. Школа не встигає переборювати це явище через брак кваліфікованих учителів, і навіть через протиставлення деяких родичів, щоб їх діти вчилися рідної мови.

На допомогу збереження мови ще надходять свята, які побутують в українській громаді. В першу чергу треба визначити Різдвяні свята, де усі колядки виконуються лише українською мовою. Іншим шляхом затримувати мову приходять хор «Зелена ліщина» та інші колективи, які виконують усі пісні під час культурних подій українською мовою. Велику виховну роль грають радіопередачі Тімішорської і Решіцької радіостанцій, звідки слухачі мають нагоду набратися й різних інформацій з української громади та України, почути багато гарних українських пісень і почути гарну, літературну українську мову.

Приємно згадати, що значне число випускників Копашильської школи отримали дипломи середньої або вищої освіти, знаходяться на добрих посадах, мають різні стосунки із особливими особистостями, але неприємно, що діти одних з-між них не знають рідної української мови, а ще гірше, коли і батько, і мати українці, а їх діти не знають української мови, а гірше над усе, коли батько і мати українці живуть в українському середовищі, а діти не знають рідної мови.

Беручи під увагу такі явища, лишається велике завдання перед усіма свідомими українцями здійснювати виховання в любові до української мови, перед школою, культурними закладами і, взагалі, перед Союзом українців Румунії.

На такому висновку завершилися Копашильські вечорниці, хоч залишилося ще й чимало інших пекучих проблем, які треба б ґрунтовно продискутувати...

Іван ЛІБЕР

РУСЛАНА В БУХАРЕСТІ

У суботу, 25 червня 2011, Руслана – переможниця Євробачення-2004, українська співачка, піаністка, диригент, танцюристка, продюсер, громадський діяч, – виступила в парку Плум-буїта міста Бухарест. Поряд з переможницею Євробачення-2004 виступали і румунські артисти, такі, як: Волтаж, Вета Біріш, Міоара Велику, Христина Георгіу та Рауль.

Пісня “Wild Dances” принесла українській співачці в 2004 році перше місце на Євробаченні і 7 років поспіль вона далі має максимальний бал, отриманий в цьому міжнародному конкурсі (280 балів). Її дебютний альбом “Ласкаво просимо в мій світ дикої природи” було продано в більше 2 мільйонів екземплярів і отримав не менше чотирьох платинових дисків.

Крім найбільш відомих її пісень, “Дикі Танці” і “Танець з вовками”, в Бухаресті Руслана виконала також і деякі пісні зі свого останнього альбому, який включає співпрацю з T-Rain та Missy Elliott. Вона включила до свого репертуару і деякі українські народні пісні. Це був шостий концерт артистки в Румунії.

Валентин КОБАВСЬКИЙ

АНДРЕЙ ПЛЕШУ: «ЗАВИСТЬ І НЕНАВИСТЬ – ЦЕ НАСЛІДКИ ГЛУПОТІ»

Наше старше покоління, що народилося і сформувалося в суспільстві, в якому все ґрунтувалось на класовій боротьбі і ненависті до ворога (уявленого, якогось абстрактного), не дивується з того, що кругом – ненависть, нацькування і неповага людини до людини.

Не новину скажу, що любов і ненависть, хоча протилежні почуття, найсильніші людські почуття, які правлять світом і всилі зробити неможливе. Саме життя – це велика суміш любові і ненависті, які співдіють в людині, а котре з них перемагає, залежить тільки від особи, від її рівня культури, від того, як скоро людина зрозуміла, що любов, прихильність, доброта ведуть до єднання, порозуміння, до життя, в той час, як ненависть, злопам'ятність, неприязнь, зависть руйнує конфлікти і приводить до смерті. Ненависть є результатом злоби. Так, Каїн убиває Авеля не через якусь провину останнього, не через якісь вигоди, а через ненависть, задрість людини до того, хто кращий і чистіший за неї.

Відносини між людьми зумовлені почуттями любові або ненависті. «Мало людей бувають щасливими, якщо вони когось ненавидять: окремих людей, цілі народи або якусь віру», – говорить Берtrand Русел.

Часто зависть породжує ненависть. Андрей Плешу пише: «Зависть і ненависть – це наслідки глупоти».

Зависть – це егоїзм людини, що вважає себе скривдженою душевно (морально) чи матеріально. Появляється зависть і ненависть як наслідок браку цивілізації і культури, такі почуття можуть стати єдиними в черствій душі. Такі люди весь час ворогують з кимось.

«А ворогувати значить визивати ненависть довгий час запопадливо і без конкретної причини: за традицією, – говорить хорватська письменниця Дубравка Угресіє. А українська письменниця Оксана Забушко пише: «Той, хто ненавидить інших, – є сам собі в'язень».

Чи не за традицією і без підстави, і навіть

без причини, в нас ненавидяться між собою православні, католики і неопротестанти, а теж СУР з ДСУР-ом і з так званими рутенцями. І все йде наче таки на шкоду, гальмує наш розвиток. Через це в нас мало представників у сільських і міських владах; стерті сліди греко-католицької церкви, незважаючи на те, що таким чином стерто нашу історію.

Буває, що ненависть для деяких людей є імпульсом, основаним на задрості, становить поштовх до дії. Вони сповнені ненависті до всіх, часто без причини. Треба не залишати себе в обійми ненависті, бо життя коротке і не треба ненавидіти до безконечності, а прощання є субстанцією життя.

«Ненависть між людьми буває тому, що не всі вірять в ту саму глупість, а через лінивість не обдумують і фальшиво відносяться до інших», – пише Петру Креція.

Мені здається, що в нас досить явна зневага, а, може, й ненависть до інтелектуалів, ніби вони нам непотрібні, а без інтелектуалів немає справжньої, порядної нації!

І. Златоуст учить нас так: «Не слід робити зло або ненавидіти якусь людину, хоча буде й нечиста або єретик», а з роздумів Дамаскіна навчасьмо: «Завжди дурні ненавидять розумних, неuki вчених, скверні нескверних, а злі добрих».

В «Реториці» Арістотеля визначаються причини збудження ненависті і гніву. Це огидність, зневага, жорстокість, варварство, підступність, віроломство і всі вади, протилежні чеснотам, та передусім гордість, що проганяє всіх, а особливо тоді, коли поєднується з невіглазством, глупотою, огидністю і нікчемністю.

За своєю природою ненависть злісна і небезпечна, вона характеризується відчуттям гніву, огиди, бажанням заподіяти біль фізичний чи моральний, чи

шкоду. Ненависть може існувати і без цілі, бути ні на що спрямованою.

Є ще ненависть obsesійна, жага помсти є настільки сильною і засліплюючою, що не дозволяє її носієві про неї не думати. Така ненависть може перетворитися в психічну хворобу.

Василь АРДЕЛЯН

З діяльності Баямарської організації Мараморської філії СУР

ПРОДОВЖУЄМО ВЧИТИСЯ РІДНОЇ МОВИ

Продовжуємо нашу працю з метою знань з української мови в Баямарській організації Мараморської філії СУР. Не забуваємо відсвяткувати і наших учнів-першокласників від 6-7 років – до 60-65 років.

Приблизились до кінця альфавіту української мови і, в честь наших учнів, з дня 1 Червня, в приміщенні організації після уроку разом зі всіма учнями та їх родичами почалась урочиста діяльність для всіх присутніх.

Так, пані Валерія Бучута, будучи спонсором, подарувала всім учасникам великий торт.

Наші учні прочитали вивчені вірші та проспівали пісні на акомпанемент гітари проф. Василя Мігні – голови Баямарської організації СУР.

Святковий захід закінчився в гарному і веселому душевному настрої з тим бажанням, щоб всі гарненько відзначили успішне завершення навчального року – з дипломами та квітами для всіх школярів-випускників.

Василь МІГНЯ

Іде Рік лісу – захищаймо Його Величність!

ЛІСОВІ ТАЄМНИЦІ

В північній Добруджі, оточеній величними широколистяними лісами, які спостерігають вершини пагорбів, загублених в цьому казковому оздобленні, простягається спокійна слобода Чукурова. Почерез слободу протікає річечка Слава, яку літом можна перескочити, а коли розтають сніги, чи під час швидких дощів, бурні води булькотять у вузькому руслі і виходять з берегів.

В таких умовах, що їх надає мати-природа, багато з односельчан вибрали ремесла, пов'язані з господарюванням, розробкою та обробкою лісових матеріалів.

Ціле життя дід Петро, вже в досить похилому віці, не може відмовитись від мандрювання лісами і обробки матеріалів, зібраних великою старанністю. Праця відкрила йому тайни лісу, і тепер він радо передає своїм дорогим внукам ці тайни. В супроводі внуків в численних лісових подорожах навчив їх пізнавати, любити і розуміти специфічні таємниці цього райового краю.

Дерева, каже дід, створюють... товариства. Ліс – це асоціація істот, різних по їх вигляду, воно означаючи: співжиття, взаємна допомога, а теж і боротьба за одержання благодійного світла, яке забезпечує існування та увічнення всіх істот. Можна його порівняти з людським суспільством, в якому кожна особа, різна від усіх інших, має свою роль в надійному існуванні товариства. Він захищає, зупиняючи протяг, який тут весь час існує, затримує вологість під час засухи своїм товстим шаром сухого листя. Частина цього листя, загниваючи, забезпечує тепло, потрібне маленьким рослинам з

квітами, і повертає речовини, потрібні землі.

Специфічно наведеним вище умовам, рослинність буває багата деревами. Прагнення до світла виявляє різноманітність їх форм, хоч вони походять з того ж виду (роду). Асоціація, яка проявляється залежить від землі і клімату, кожна рослина вибираючи з багатств землі те, що їй подобається. Про асоціації в лісах, які оточують нашу слободу, дідусь розкаже вам про головні види, які утворюють їх.

Дуб має міцне коріння в землі не тільки тому, щоб витримати протяг повітря, яке буває майже цілий рік, а і тому, щоб знайти потрібну воду в період засухи. Ство́бур має товсту порепану кору,

яка захищає його від холоду і дощів. Крона має сукуваті гілки, схожі на зміїв, які... хвилюються. У відкритих місцях, маючи можливість розвиватися у всі напрямки, гілки утворюють крону, яка звертає на

себе увагу. Листя з'являється після листя дерев інших видів. На початку з'являється чоловіче суцвіття. Потім розпукуються бруньки з лускою, які з'явилися в зимній холоді, визволяючи листя. Листя продовжене, надрізане по краях. З'являється швидко. Воно знаходиться на верхах гілок, і це дозволяє сонячному промінню проникати. Це світлі ліси, які мають багату рослинність (флору) в нижчих шарах. Жіночі квіти, згруповані по 2-3 на верхах гілки, на основі листочка, не так гарно покольоровані. Кожна протегована лускатою основою, з якої з'явиться ніжно карбоване, дерев'яне, походить на наперсник повитнище, що зберігає жолудь, фрукт рослини, якого шукають лісові кабани.

В лісах нашої зони знаходиться більше видів дуба, названого дубом як таким, «гарчицею, пушистим дубом та чером».

В суміші знаходяться й інші породи лісових дерев.

Грб ще з осені утворює «мицьки», які охоплюють чоловіче суцвіття. Ство́бур має ущелини – опухи іноді виглядають скрученими. Кора має попелястий колір з чорними плямами. Листя зубцьові по краях. «Мицьки» виливають хмари квіткового пилу (пилік, якого вітер підносить до жіночих квітів, простий, без привабливої покрови). Фрукт з'являється після запилення, яке представляє собою три продовження, схожі на жовтуваті листочки, завдяки яким вітер розносить їх.

Інше дерево, яке здалека сповіщає про свою присутність своїми делікатними і проникливими пахощами квітів, це **Липа**. Має круглу крону, нижні гілля направлене вниз. З коренів з'являються численні паростки, які займають місце старого дерева, коли його й віддаляють. Під липою густий холодок...

(Далі буде)

Віргілій РИЦЬКО

ЗАСІДАННЯ РАДИ СУР У ТУЛЬЧІ

Після засідань Ради СУР у Караш-Северіні, Тіміші, Марамороціні, Сатумарціні, черга надійшла Тульчанській філії СУР стати господарем такого ж роду засідання. Воно відбулося з 3 і по 5 червня ц.р. у самому центрі міста Тульчі, де знаходиться домівка філії. Тут зійшлися голови філії СУР, щоб вирішити важливі питання праці СУР і намітити конкретні заходи, необхідні проведенню чергового з'їзду.

Підкреслимо, що дружнє ставлення до гостей голови Тульчанської філії СУР пана Дмитра Черненка приємно вплинуло на присутніх. У цьому напрямку треба відмітити, що з цієї нагоди гості довідалися про місто, побачили Дельту, почули голос тульчанських українців, а що найважливіше, були присутніми на урочистому відкритті в Тульчі погруддя Тараса Шевченка. Подія відбулася у центрі міста, де

прибуло багато людей і ззовні міста Тульчі. З цієї нагоди Дмитро Черненко повідомив про мету зібрання: відкриття погруддя Т.Г. Шевченка. Була обрана президія заходу, у склад якої увійшли: мер міста Тульча пан Годжа, його заступник, депутат і голова СУР пан Ст. Бучута, радник-посланник Посольства України в Румунії пан Юрій Вербицький і Дм. Черненко.

У своїх промовах члени президії визначили злагоду, в якій проживає українська

спільнота поруч з іншими національностями. Потім, під звуки національних гімнів Румунії та України, було відкрито бюст Т.Г. Шевченка.

На закінченні церемонії тульчанський ансамбль української пісні і танцю «За-

Фото на згадку

дунайська січ» виконав кілька пісень із свого репертуару, а вокально-інструментальне тріо «Мальви» з Одеської філармонії виконав низку українських пісень.

Уже понад двадцять років колектив ансамблю «Задунайська січ» сумлінно працює для розповсюдження української культури, української народної пісні, взагалі, а української стародавньої пісні, зокрема. Колектив брав участь на культурних подіях у Бухаресті, у всьому Банаті, в Марамороціні,

в Буковині (крім виступів за кордоном), і де вони не були, всюди звучать їхні пісні «Темної ночі дощ накрапає», «Проводжала мати сина у солдати», «Плавай, плавай, лебедонько», «Ой вишеньки, черешеньки» та багато, багато інших, які, разом із приємним враженням, остаються в пам'яті численних українців, що беруть участь у відродженні української культури в нашій країні. Треба визначити, що й молоді артисти, які ступають слідами своїх попередників, уже доказують, що вони свідомо виконують цю роль, стараються піднести її на вищий рівень.

З іншого боку, треба зазначити, що вся народна творчість, з якою художні колективи виходять на сцену, має свою специфіку зі спільним коренем української культури всієї країни, але й значною мірою відрізняються від банатської, буковинської чи, скажім, марамороської. Конкретним прикладом є те, що тульчанські українці народжуються зі співом на два голоси, що в інших зонах не всюди є, чи, може, нам так здається.

На другий день, до обіду, відбулася друга частина засідання Ради, де було обговорено питання поліпшення змісту Статуту СУР і закінчення всіх формальностей підготовки чергового з'їзду.

Іван ЛІБЕР

ВІТАЄМО З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ!

♦ **Людмилу ДОРОШ** (2 червня 1978 р.) – редактора дитячого журналу «Дзвоник», письменницю, автора книг для дітей «Пісенька дощу» та «Дивовижні пригоди Пір'їнки». Народилась Людмила Дорош в українському містечку Долинська Кіровоградської області, Україна. Закінчила вищий педагогічний коледж ім. В. Сухомлинського в м. Олександрії. А вищу освіту здобула в Бухарестській Академії економічних наук, де її занесла доля. З 2001 р. почала працювати техноредактором в літературному журналі СУР «Наш голос», а починаючи з 2007 р., – редактором дитячого журналу «Дзвоник».

♦ **Івана АРДЕЛЯНА** (4 червня 1942 р.) – д-ра фізичних наук, унів. професора Клузького університету ім. Бабеша-Бояй, письменника, члена Спілки письменників Румунії, першого заступника голови СУР, голову Клузької філії СУР. Народився Іван Арделян в гарному селі Кричунів, Мараморощина, в українській багатодітній сім'ї. Закінчив Сігетський український лицей та Фізико-математичний факультет Клузького Університету.

На протязі зверх 40 років університетської кар'єри Іван Арделян надрукував 502 наукові праці; має 6 новаторських патентів, опублікував 9 власних і спільних наукових книг, 700 разів був зацитований на різних міжнародних наукових конференціях, представив 18 лекцій як почесний запрошений. Був нагороджений багатьма науковими відзнаками: Премія Румунської Академії ім. Константина Мікулеску, Грамота з Наукової Екцеленції Унів. ім. Бабеша-Бояй, Заслужені грамоти університету ім. Бабеша Бояй в 2001, 2002, 2003, 2004, 2006 роках, Заслужена грамота Ради з наукового дослідження за 3 опубліковані книги та багато інших.

І. Арделян проходив різне документальне стажування в питаннях фізики твердих (солідних) матеріалів та медичної фізики в Добно (СРСР), Греноблі (Франція), США, Канаді.

♦ **Пинтю МАРІЧЕКА** (8 червня 1955 р.) – інженера, голову Руцанської організації СУР, уродженця великого українського села Русково, Мараморощина.

♦ **Михайла ТРАЙСТУ** (15 травня 1965 р.) – письменника, члена Спілки письменників України, секретаря журналу «Наш голос», заступника голови Бухарестської філії СУР.

Народився Михайло Трайста в українському селі Верхня Рівна, якому вже 650 років, що на Мараморощині. Початкову школу закінчив у рідному селі, слідували лицейні роки в Сігеті, Бухарестський факультет журналістики університету ім. Спіру Гарета. Тепер – студент Бухарестського університету, секція українська мова та література.

Михайло Трайста автор сімох збірок українською та румунською мовами.

♦ **Івана КІДЕШУКА** (29 червня 1945 р.) – українського письменника, професора української мови та літератури, довгі роки директора Негостинської та Балківської шкіл. Деякий час викладав і в Серетському лицейі ім. Лацку Воде. Заступник голови Сучавської повітової філії СУР. Іван Кідещук співавтор деяких збірників буковинського фольклору, кореспондент ч. «ВС».

Народився Іван Кідещук в гарному українському селі Негостина Сучавського повіту. Дбає про піднесення української мови на Сучавщині.

НА МНОГІ І БЛАГІ ЛІТА!
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

ВАСИЛЬ КЛИМ

(1941-2011)

Після довгорічної недуги покинув нас, відійшов у потойбічну вічність наш великий друг і побратим буковинець-негостинець Василь Клим. Дуже важко говорити про тих близьких людей, які нас покидають волею-неволею, долею-недолею...

В. Клим народився 21 липня 1941 р. в с. Негостина Сучавського повіту. Семирічку закінчив у рідному селі. Навчався також і в Українській лицейній школі в м. Сіреті. Тут, в багатій бібліотеці, також і в міській, знаходив книжки на смак, а згодом, обдарований гарним талантом, став писати і дописувати в газету «Новий вік» вісті і коротку прозу. З 1963 року – член Сучавського ансамблю пісні і танцю ім. Чіпріана Порумбеску, з яким, як танцюрист, подорожував по країні та за її

кордонами, набирався духотворного життєвого досвіду й писав. 1969 року поступив в російсько-румунську секцію Яського університету. З 1974 р. – викладач в м. Дорогой, директор місцевого дому культури і знову викладач.

Дебютував на сторінках часопису «Новий вік», друкував свої літературні доробки в колективних збірниках «Серпень», «Наші весни» та «Обрії».

Згодом опублікував роман «Гора» (1978 р.), нагороджений Спілкою письменників Румунії, збірки «Сонце і земля» (1981), «Едельвейс» (1985), «Тамниці лабіринту» (1989) – у видавництві «Критеріон», «Райдуга блискавиці» (2001), «Відсвіти полум'я» (2004) і збірку вибраних творів «Біла карточка» (2009) – в інших видавництвах.

«Проза В. Кліма завжди інтригуюча, мінлива у своїх живописних переливах, мов розбурхане під сонцем хвилююче море», – написав 2009 р. у «Антології короткої української прози Румунії» М. Корсюк.

Хай буде Василю Климу земля легкою!

Хай буде вона йому пером-колискою!

(Похорон Василя Кліма відбувся в середу, 29 червня ц.р., в м. Дорогой).

«Вільне слово»

ПРО ДРУГА «ВС» ФОТОЖУРНАЛІСТА СЕРГІЯ ВОРОНИНА

Друг часопису «Вільне слово» фотожурналіст **Сергій ВОРОНИН** в 1990-ому році знімав І-ий український фестиваль в Румунії, що відбувся в марамороському с. Русково.

На другий рік – такий же фестиваль в с. Копашиль Караісеверінського повіту, а також монастирі з довкілля Бухареста.

Дещо з його фотографій «ВС» опублікувало на своїх сторінках. Ті ж фото становили, разом із іншими, виставки в

Кишиневі, Москві, Парижі та інших великих містах Європи, деяких з-між них він ставши переможцем і призером.

Гордимось співпрацею з нашим часописом талановитого фотожурналіста Сергія Воронина, який завжди там, де душа, і де «горить земля»....

«ВС»

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

V-ий Учнівський національний конкурс з читання української поезії

СВЯТО ПОЕЗІЇ В СІГЕТІ

11 червня ц.р. у фестивальному залі осередку СУР м. Сігету-Мармацієй відбувся національний етап Конкурсу з читання української поезії.

VI-й клас:

I місце – Джеорджета Нікіфорюк – Сучава

II місце – Діана Годинка – Марамороцина

III місце – Марта Смичкаш – Тіміш

Відзнака: – Паула Тудосе – Ботошани.

VII-й клас:

I місце – Біанка Фетько – Марамороцина

II місце – Маріана Чобанюк – Сучава

III місце – Діана Михайлеску – Ботошани

Відзнака: – Ярина Бевка – Тіміш.

VIII-й клас:

I місце – Емануела Трайста – Марамороцина

II місце – Андрея Григориаш – Сучава

III місце – Маріус Поп – Караш-Северін

III місце – Джесіка Гаар – Тіміш

III місце – Косміна Майданюк – Ботошани

Відзнака: Меліса Голдіш – Сату-Маре.

IX-й клас:

I місце – Ярина Кордун – Сучава

II місце – Беатриса Попович – Марамороцина

III місце – Аліна Михайлеску – Ботошани

X-й клас:

I місце – Юліан Корнищан – Тіміш

II місце – Юліана Францюк – Ботошани

III місце – Діана Урсакі – Сучава

XI клас:

I місце – Іван Смичкаш – Тіміш

II місце – Тамара Дзябенюк – Марамороцина

III місце – Маріана Козачук – Сучава.

XII клас:

I місце – Андрея Морошан – Сучава

II Еріка Богайчук – Ботошани.

Всі учасники були обдаровані грамотами, книжками і грошовими преміями:

I премія – 150 лейв

II премія – 100 лейв

III премія – 80 лейв

Відзнаки – 50 лейв

За участь – 30 лейв.

Книжки отримали від п.

Генерального консула України в Сучаві Василя Босчка і Д.

Максимець із видавництва

«Букрек» – Чернівці.

Я особисто від душі

поздоровляю і тих учнів, які

представилися на конкурс, хоча

лише недавно почали вивчати

алфавіт української мови, і

тепер вчать читати і

писати.

Поздоровляю всіх і бажаю

успіхів у вивчанні нашої рідної

української мови!

Марія ЧУБІКА

В конкурсі брали участь учні V-XII класів, які зайняли перші місця на повітових етапах: Марамороцини, Сучави, Ботошан, Тімішу, Караш-Северіну і Сату-Маре.

На святі був присутній голова СУР, член Румунського Парламенту п. Степан Бучута і Генеральний консул України в Сучаві п. Василь Босчко з дружиною та викладачі української мови.

Конкурс був відкритий п. Мирославом Петрецьким - головою філії СУР Марамороцини, який привітав конкурентів, їхніх викладачів і всіх запрошених, а також представив членів журі:

- ◆ Анна САМБОР – голова;
- ◆ Марія ОПРИЩАН – член;
- ◆ Дарина МАКСИМЕЦЬ – член;
- ◆ Іван КІДЕЩУК – член;
- ◆ Іван КИМПЯНУ – член.

Побажавши конкурентам успіхів, М. Петрецький оголосив відкритим V-ий випуск конкурсу і побажав учасникам успіхів.

Результати конкурсу такі:

V-й клас:

I місце – Світлана Онужик – Марамороцина

II місце – Йоана Корнійчук – Сучава

III місце – Олександра Гренюк – Ботошани

Відзнака: Аліна Славець – Караш-Северін.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

1 ЧЕРВНЯ - МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ

1 червня майже в цілому світі відзначається ваш день, дорогі наші діти, наші квіти, наше майбутнє. В цей гарний, літній день – День дитини, – бажаємо вам,

дорогі діти мирного неба, щасливого дитинства і гарних, веселих канікул! Щоб ви виростили здоровими, не зазнали лиха і були добрими дочками і синами ваших батьків, щоб вчилися добре і обали про мир на всій землі!

– Мал. Анни Ботіз, VI клас, с. Русково, Мараморощина

– Мал. Анамарії Бумбар, с. Русково, Мараморощина

ПІСЕНЬКА

Слова Людмили ДОРОШ

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

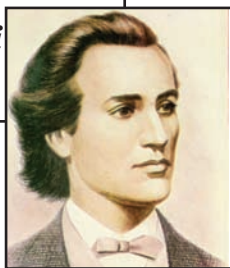
Moderato

Voice

1. Жай-во -ро -нок в по - лі Пі - сеньку за - вів
 2. Со - неч-ко всміх-ну - лось, Промін-ці пос-ла - ло,
 Про вес - ну, про сон - це, Про зо - ло - тий бір.
 До зві - ря - ток і ді - ток Ве - се-ло мор-га - ло.
 Під-хо - пи - ли піс - ню Всі спі - ву - чі пташ-ки
 На-віть в си - ній річ - ці Риб-ка вся зо - ло та
 У та - нок взя - ли - ся Па - вуч - ки й ко - маш - ки.
 Під про-мін-ням сон - ця Бар-ва - ми заг - ра - ла.

Жайворонок в полі
 Пісеньку завів
 Про весну, про сонце,
 Про золотий бір.
 Підхопили пісню
 Всі співучі пташки,
 У танок взялися
 Павучки й комашки.

Сонечко всміхнулось,
 Промінці послало,
 До звірятка і діток
 Весело моргало.
 Навіть в синій річці
 Рибка вся золота –
 Під промінням сонця
 Барвами заграла.

МІХАЙ ЕМІНЕСКУ

(1850-1889)

15 червня виповнилось 122 роки з дня смерті великого румунського поета Міхая Емінеску.

А ви знаєте, що...

...Перші спроби письма відносяться до 35-50 віків нашої ери.

Вчені вважають, що найперше письмо почало своє існування в Єгипті. Деяко пізніше виникло фінікійське і грецьке письмо. Перше ж слов'янське письмо з'явилося у IX ст. нашого літочислення, а алфавіт створили брати Кирило та Мефодій у 862 р.

...Морква спочатку була фіолетова. У тому вигляді, в якому ми звикли бачити цей фрукт, вивели у XIV ст. в Голландії з використанням мутації насіння північноафриканської жовтої моркви. Щоб отримати помаранчевий колір, селекціонери витратили близько двохсот років.

...Питний воді приблизно 3 мільярди років.

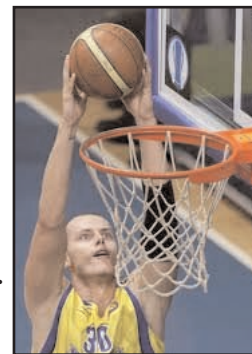
БАСКЕТБОЛ

був винайдений Джеймсом Несмітом, канадцем за походження, в 1891 році.

Несміту хотілося зацікавити новою грою студентів спортивної школи в Массачусетсі. Він з'єднав індіанську гру лакросс, схожу на хокей, з британським футболом, щоб вийшла гра, в яку можна було грати в приміщенні.

У грі, яку придумав Нейсміт, не можна було користуватися палицею, як в лакросс, або бити по м'ячу ногою, як у футболі. М'яч тут передається від гравця до гравця або ведеться одним гравцем і кидається в корзину тільки руками.

Слово «корзина» на англійській мові означає «basket», тому Нейсміт назвав гру «basketболом».

З подорожнього щоденника словацького теолога Даніела Крмана – Itinerarium, 1708 – 1709 рр.

З багатьох творів про Україну, авторами яких були чужинці, «Подорожній щоденник» (1708-1709) Даніела Крмана – один з найцікавіших для української історії. В ньому оживає Україна 17-18 ст., її гетьман Іван Мазепа, який виглядом і особистістю «козацького генія» справив велике враження на словака Д.Крмана і його співмандрівників. Академік Іван Дзюба пише про

Фото Сергія ВОРОНИНА:
Монастир Черніка

Подорж Д. Крмана: «Від самого початку доля немовби готувала Даніела Крмана (1663 – 1740), автора «Itinerarium»-у, до неспокойного мандрівничого життя, до пригод і небезпек. То були тривожні й бурхливі часи для Європи, надто для Середньої і Східної. Турецька експансія досягла апогею, турки загрожували вже й столиці Габсбурзької імперії Відню. В самій імперії загострювалися національні та особливо релігійні проти-

венства, вибухали розрухи і повстання.

На цей час Даніел Крман уже здобув репутацію авторитетного теолога, був учасником і організатором проведення євангелічних синодів, укладачем петицій, – ото ж на генеральному синоді 1707 року його обрано до складу делегації, що мала вирушити до Карла XII, щоб обстати перед ним за євангелічну церкву. Так і потрапляє Даніел Крман у свою найбільшу пригоду – Полтавський похід Карла XII.

Після ґрунтовної підготовки, збирання необхідних авторитетних підписів під петицією до Карла XII Даніел Крман (з кількома попутниками, з яких найдовше залишився Самуел Погорський) 14 травня 1708 року вирушив до Могильова, де тоді була штаб-квартира Карла XII. Не знав післанець, куди заведе його ця дорога!

Мандри до Могильова (через Польщу, Східну Прусію, Литву, Білорусію) виявилися тільки початком, а далі довелося приєднатися до почу Карла XII і розділити з ним усі тарапати його української авантюри та всі злигодні втечі через Україну, турецькі володіння, Молдову...».

Нижче подаємо уривок з щоденника словацького теолога, в якому він описує свою подорож із Сучави до Сігету:

«...З Сучави ми вирушили на Кімполонг і дійшли туди наступного дня 26 серпня. Це місто розташоване у підніжжі молдавських вершин, які починаються в Угорщині і тягнуться до Чорного моря, де вони не є такі високі, як тут. Зате нам вони здалися здалеку подиву гідними і нагадували Карпати. Ці вершини уможлилювали нам нічліг на траві, що був цілком безпечний. Між горами поблизу шляхів є також кілька шинків,

призначених для мандрівників. Там можна купити вино, горілку, хліб, сир і фрукти. Кімполонг має багато будинків, мистецьки збудованих з ялиць. Купці-русини привозять сюди різні товари з Польщі й Семигороду.

Пан Майерфельт дотепер все роздумував: чи продовжувати дорогу через Семигород, чи через молдавські верхи. Він побоювався, щоб цісарські вояки, які утримували своїми гарнізонами Семигород, його не затримали, доки він з Відня не дістане дозволу на вільний перехід. Він обрав собі дорогу через гори. Тоді ж дістався сюди якийсь студент, Самуел Майс, семигородчанин з Германштадту. Він повертався з академії на батьківщину саме через Польщу і радив нам не йти надто вузькими і стрімкими дорогами, які ведуть до Семигороду, бо ж вершники їх не могли б легко пройти. Однак через молдавські верхи годі було вже далі добиратися возами, і ми були змушені якусь частину їх дешево продати, а решту покинути. За наш

віз, куплений за шість золотих ринських, ми, вельми благаючи, ледве могли дістати більше, ніж сідло, та й то дерев'яне і голе.

Коли тепер, нарешті, зійшлося усіх двадцять шість осіб, даних нам на супровід, і турецький ага наказав привезти з кімпольонгських полонин свіжих коней, щоб змінити попередніх, рушаємо в дальшу дорогу. В цій дорозі мусимо переходити через ріку Молдаву багато разів більше, ніж учора, коли ми були між Сучавою й Кімполонгом, де цю ріку треба було десять разів переходити. Щоб не наштовхуватись на бистрини, обрали ми доріжки й стежки, протоптані через стрімкий верх більше козами, ніж кіньми».

(Далі буде)

Підготував

Михайло ТРАЙСТА

Фото Сергія ВОРОНИНА:
Цвинтар Черніка

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Вик. об. гол. ред. – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Бухарест, Румунія

ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România

str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA

Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований Союзом українців Румунії